

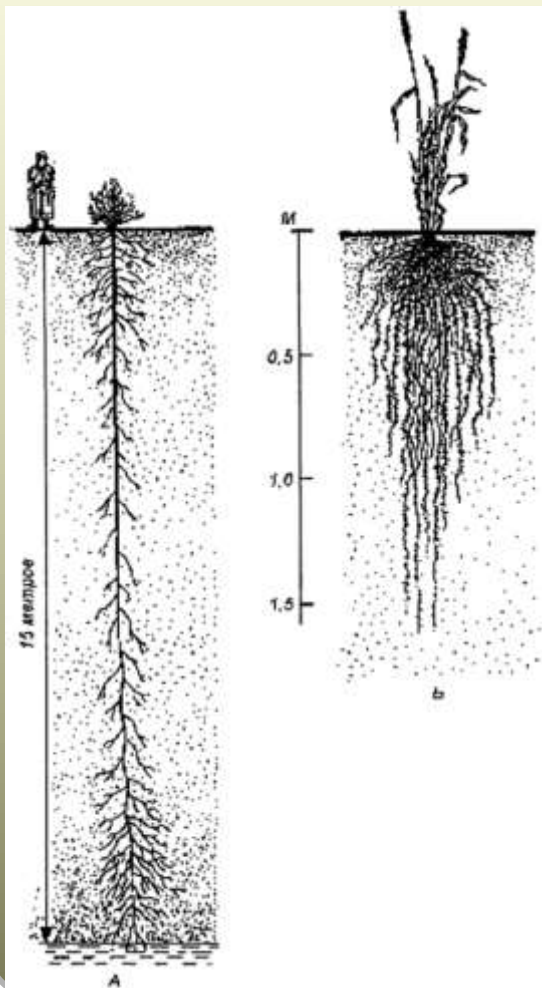
Періодичні зміни умов середовища

5 клас

Вода в житті рослин

Рослини по-різному пристосовуються до зростання в умовах недостатнього зволоження. Так, у рослин посушливих територіях корінь проникає на значну глибину (сосна звичайна, верблюда колючка), що дає змогу використовувати підґрунтові води, або ж добре розгалужений у поверхневих шарах ґрунту (кактуси), що забезпечує ефективне вбирання вологи зі значної площі під час короткочасних дощів.

Вода у житті рослин

Рослинам, що зростають в умовах підвищеної вологості (як-от, на берегах річок, болотах), навпаки, потрібно багато випаровувати води.

У цьому їм допомагає особлива будова листків.

Вода у житті тварин

Верблюд може не споживати воду тривалий час, він одержує воду в результаті хімічних реакцій, які відбуваються із **жиром**, накопиченим у горбах.

У тварин, які мешкають у посушливих місцевостях, є різні пристосування до підтримання необхідного вмісту води в організмі та економного її витрачання.

Комахи утримують вологу в організмі за допомогою особливих покривів тіла.

Ховрахи отримують воду, споживаючи соковиті частини рослин.

Тепло

Тепло - необхідна умова існування організмів.

Коли температура повітря збільшується, листки рослин випаровують більше води. Завдяки цьому знижується температура тіла рослини.

Тварини по-різному пристосовуються до температур. Ті, що живуть у холодних океанічних водах, або на півночі, мають запас підшкірного жиру (кити, моржі, білі ведмеді). Пінгвіни збираються у великі групи.

А собака спекотного дня висовує язик. З його поверхні випаровується волога – так охолоджується його тіло.

Що таке періодичні зміни?

Періодичні зміни – це зміни,
що повторюються в
навколишньому середовищі
через певні проміжки часу
(періоди)

Які є періодичні зміни?

Періодичні зміни

```
graph TD; A[Періодичні зміни] --> B[Сезонні]; A --> C[Добові]; B --> D[Зміни, що відбуваються відповідно до зміни пір року]; C --> E[Зміни, що відбуваються відповідно до зміни дня і ночі];
```

Сезонні

**Зміни, що
відбуваються
відповідно до
зміни пір року**

Добові

**Зміни, що
відбуваються
відповідно до
зміни дня і ночі**

Пристосування рослин до змін дня і ночі?

- ❖ При зміні дня і ночі рослини закривають або відкривають квіти

Пристосування тварин до періодичних змін умов середовища - активність

- вдень вночі

Кількість світла темної і світлої пори доби різна. Більшість тварин активні вдень і відпочивають вночі. Інші ж ведуть нічний спосіб життя. Горобці, ластівки – денні тварини, сови, пугачі – нічні.

*Назвіть пристосування

Як рослини пристосовуються до періодичних змін середовища? (Сезонні зміни)

- ❖ При зниженні температури у рослин уповільнюється поглинання води коренями з ґрунту і настає листопад

Як рослини пристосовуються до періодичних змін середовища?

❖ Ялина і сосна легко переносять узимку тимчасову нестачу води. Хвоя випаровує її набагато менше, ніж листки листяних дерев.

Як тварини пристосовуються до періодичних змін середовища?

- ❖ Тварини, що полюють уночі мають гострий зір і прекрасний слух

Як тварини пристосовуються до періодичних змін середовища?

❖ Кажани орієнтуються в темряві за допомогою власних звукових сигналів

Як тварини пристосовуються до періодичних змін середовища?

❖ Денні метелики мають яскраве забарвлення та добре розвинений зір, нічні – невиразне забарвлення і нерозвинений нюх

Як тварини пристосовуються до періодичних змін середовища?

- ❖ Перелітні птахи восени, при зниженні температури відлітають у теплі краї, а навесні знову повертаються

Як тварини пристосовуються до періодичних змін середовища?

- ❖ Осілі птахи залишаються зимувати. В них під шкірою накопичується жир. Вони перебираються поближче до людських осель

Як тварини пристосовуються до періодичних змін середовища?

- ❖ Деякі тварини щоб пережити зиму, до весни облаштовуються в норах та барлогах

Зимова сплячка

Бурий
медвідь

ПРИСТОСУВАННЯ?

Запасання жиру

Уповільнення
дихання

зниження
температури
тіла

Навіщо?

фізіологічне призначення
сплячки спрямовано
на збереження енергії
в період несприятливих
природних умов (морозів,
браку їжі)

Борсук

Їжак

Як тварини пристосовуються до періодичних змін середовища?

- ❖ Ящірки, жаби і комахи взимку перебувають у стані заціпеніння

Як тварини пристосовуються до періодичних змін середовища?

❖ Узимку хутро та пір'яний покрив густішають та змінюють забарвлення

Домашнє завдання

- ❖ § 39, опрацювати.
- ❖ Дайте відповіді на запитання:
  - ❖ 1. Чому в природі відбуваються сезонні та добові зміни?
  - ❖ 2. Як тварин пристосовуються до змін умов середовища упродовж доби?
  - ❖ 3. Які пристосування до зміни пір року мають рослини?
  - ❖ 4. Як пристосовуються до холодної пори року тварини?
- ❖ **Зворотній зв'язок:**
  - ❖ освітня платформа **Human** або ел. пошта valentinakapusta55@gmail.com

❖ Використані ресурси

- ❖ <https://vseosvita.ua/library/prezentacia-pristosuvanna-organizmiv-do-periodicnih-zmin-umov-seredovisa-441899.html>